

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO.411.005.06.2022

Pani
Małgorzata Zabor
Prezes Stowarzyszenia Centrum Zdrowia i Edukacji
„Primum Vivere” w Wągrowcu
ul. Księdza Wujka 16A/5
62-100 Wągrowiec

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/22/005 - Opieka psychiatryczna i psychologiczna nad dziećmi i młodzieżą w województwie wielkopolskim

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Stowarzyszenie Centrum Zdrowia i Edukacji „Primum vivere” w Wągrowcu ul. Księdza Wujka 16A/5, 62-100 Wągrowiec ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Małgorzata Zabor, Prezes Stowarzyszenia ²
Zakres przedmiotowy kontroli	Zadania w zakresie pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020 – 2022 ³ .
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Krzysztof Kowalak, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/147/2022 z 3 października 2022 r. (akta kontroli str. 1)

---

¹ Dalej: Stowarzyszenie.

² Od 6 czerwca 2008 r. do obecnie.

³ Do zakończenia czynności kontrolnych, tj. 16 grudnia 2022 r. z wykorzystaniem dokumentów sprzed tego okresu, istotnych dla kontrolowanej działalności.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Ośrodki Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży w Obornikach, Nowym Tomysłu i Gostyniu⁶ - uruchomione przez Stowarzyszenie - udzielały pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej. Była ona jednak skierowana głównie do mieszkańców powiatu i gminy, w której dany Ośrodek miał siedzibę. Natomiast mieszkańcy pozostałych powiatów, których dotyczyły kontrakty zawarte z NFZ⁷, korzystali z tych świadczeń sporadycznie. Jednym z powodów tego był brak szerzej zakrojonej kampanii informującej o działalności i roli Ośrodków⁸.

W Ośrodkach – zgodnie z wymogami⁹ - zatrudniano psychologów, psychoterapeutów i terapeutów środowiskowych. Stan ich zatrudnienia był jednak niewystarczający w stosunku do aktualnego zapotrzebowania na tego rodzaju świadczenia. Problemem dla Stowarzyszenia było zatrudnienie doświadczonych specjalistów (w szczególności posiadających certyfikat psychoterapeuty), którzy ze względów finansowych, braku stabilizacji zatrudnienia¹⁰, ale także ze względu na skomplikowane procedury realizacji świadczeń i biurokratyczne wymogi wybierali rynek prywatny. Z 14 psychoterapeutów zatrudnionych w Ośrodkach – na koniec III kwartału 2022 r. – tylko jeden posiadał certyfikat psychoterapeuty, a pozostałych 13 było w trakcie jego uzyskiwania.

Średni czas oczekiwania na wizytę w Ośrodkach wyniósł maksymalnie trzy dni¹¹. Jednak zgłaszający się po raz pierwszy pacjent otrzymywał w pierwszej kolejności pomoc terapeuty środowiskowego, a następnie znacznie dłużej oczekiwał na wizytę u psychologa lub psychoterapeuty. Zdecydowaną większość pacjentów Ośrodków (około 90%) stanowiły osoby w trwającym procesie terapeutycznym (w trakcie leczenia). Dla nowych pacjentów dostępność do kompleksowych świadczeń była więc ograniczona.

W latach 2020-2022 wszystkie trzy Ośrodki realizowały¹² świadczenia w rodzajach przewidzianych w umowach i rozporządzeniu w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu psychiatrii, w tym najwięcej było: sesji wsparcia psychospołecznego, psychoterapii indywidualnej, porad psychologicznych oraz wizyt środowiskowych. Odbywały się także sesje psychoterapii rodzinnej i grupowej. Około 20%-25% wszystkich świadczeń udzielono za pomocą narzędzi teleinformatycznych.

W celu zapewnienia pacjentom Ośrodków konsultacji z lekarzem psychiatrą dziecięcym, Stowarzyszenie zawarło umowę koordynacji udzielanych świadczeń z jednym z podmiotów z terenu Kościana. Specjaliści Ośrodków nie zorganizowali jednak żadnych konsyliów i sesji koordynacji w ramach tej umowy, ze względu na bardzo długi czas oczekiwania na wizytę u psychiatry dziecięcego. W praktyce okazało się, że rodzice zmuszeni byli sami szukać psychiatry dziecięcego, który mógłby przyjąć ich dziecko. W Ośrodkach nie były prowadzone statystyki dotyczące liczby pacjentów skierowanych do dalszego leczenia psychiatrycznego i nie posiadały one informacji o ich dalszej opiece.

Otrzymywane przez Stowarzyszenie z NFZ środki finansowe pozwalały jedynie na sfinansowanie podstawowych kosztów funkcjonowania Ośrodków i nie były

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dalej: Ośrodek lub Poradnia.

⁷ Według założeń konkursu ofert Ośrodki miały objąć swoją działalnością łącznie osiem powiatów województwa wielkopolskiego.

⁸ Działalność promocyjna Ośrodków nie była finansowana przez NFZ, a Stowarzyszenie z własnych środków finansowych i osobowych przygotowywało działania promocyjne.

⁹ Zgodnie z załącznikiem nr 8 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z 19 czerwca 2019 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień (Dz.U. z 2019 r., poz. 1285 ze zm.), dalej: rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu psychiatrii.

¹⁰ Wszystkie trzy umowy zostały zawarte na okres do 30 września 2023 r.

¹¹ Według danych przekazywanych do Narodowego Funduszu Zdrowia (dalej: NFZ).

¹² Odpowiednio do okresu ich funkcjonowania.

wystarczające do zakupu odpowiedniej ilości testów psychologicznych oraz materiałów edukacyjnych, czy też pokrycia wyższych kosztów eksploatacyjnych, a także potrzeb w zakresie remontu Ośrodka w Obornikach. Z uwagi na niezrealizowanie ustalonego w umowach limitu świadczeń za lata 2020-2021, Ośrodek w Obornikach zwrócił NFZ środki finansowe w wysokości 126 tys. zł, a w Nowym Tomyślu – 110,6 tys. zł. Prezes Stowarzyszenia wskazywała na zawilość i częste zmiany przepisów dotyczących sposobu rozliczania świadczeń oraz wsteczne weryfikacje przez NFZ wysłanych raportów statystycznych¹³, po których odmawiano finansowania świadczeń zweryfikowanych uprzednio jako poprawne.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Zadania w zakresie pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży

Opis stanu faktycznego

1.1 W wyniku ogłoszonych w 2020 r. przez Wielkopolski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia¹⁴ konkursów ofert na prowadzenie Ośrodków Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży – I poziom referencyjny, Stowarzyszenie zawarło trzy umowy¹⁵. Na ich podstawie uruchomiono od:

- 9 kwietnia 2020 r. Ośrodek w Obornikach¹⁶;
- 16 grudnia 2020 r. Ośrodek w Nowym Tomyślu¹⁷;
- 26 sierpnia 2022 r. Ośrodek w Gostyniu¹⁸.

Umowy dotyczyły udzielania świadczeń opieki zdrowotnej przez te Ośrodki do 30 września 2023 r., w związku z czym Kierownik Ośrodków wyjaśniła, że zamierza startować w konkursach na realizację świadczeń z zakresu opieki psychiatrycznej po tej dacie. Zwróciła jednak uwagę, że konieczność cyklicznego udziału w konkursach oraz brak gwarancji kontynuacji ich prowadzenia generuje ryzyko braku zapewnienia ciągłości realizacji świadczeń dla pacjentów (przerwanie terapii). Wskazała również, że z tego właśnie powodu, Ośrodki nie są miejscem pracy ze stabilnym zatrudnieniem. Z kolei wśród kadry kierowniczej pojawiają się trudności i wątpliwości w podejmowaniu decyzji strategicznych dla Ośrodków, dotyczących np. przeprowadzenia dużych inwestycji czy też modernizacji Ośrodków.

(akta kontroli str. 2-128, 707-711)

W umowach o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej nie wskazywano obszaru działania Ośrodków, a pacjenci – zgodnie z założeniami reformy psychiatrii dzieci i młodzieży – mogli korzystać z oferty tych ośrodków bez skierowania lekarskiego. W ogłoszeniach o postępowaniu w sprawie zawarcia umowy w trybie konkursu ofert, WOW NFZ wskazywał grupy powiatów, których dany kontrakt dotyczył. I tak dla Ośrodków w:

- Obornikach był to obszar powiatu: chodzieskiego, czarnkowsko-trzcianeckiego oraz obornickiego¹⁹;

¹³ Np. weryfikacja raportu za marzec 2021 r., dokonana została po roku, w marcu 2022 r.

¹⁴ Dalej: WOW NFZ.

¹⁵ Kierownikiem Ośrodków została Pani Agata Zabor-Babczyszyn, pełniąca jednocześnie funkcję sekretarza w Stowarzyszeniu (na mocy uchwały Zarządu Stowarzyszenia z 25 września 2020 r. – Ośrodka w Obornikach, z 7 grudnia 2020 r. – Ośrodka w Nowym Tomyślu, z 26 sierpnia 2022 r. – Ośrodka w Gostyniu).

¹⁶ Umowa nr 150008906/04/1/0163/0/20/23 z 9 kwietnia 2020 r.

¹⁷ Umowa nr 150008906/04/1/0166/0/20/23 z 16 grudnia 2020 r.

¹⁸ Umowa nr 150008906/04/1/0175/22/23 z 26 sierpnia 2022 r.

¹⁹ Dotyczy postępowania o nr 15-20-000060/PSY/04/1/04.9901.400.03/01.

- Nowym Tomyślu – obszar powiatu międzychodzkiego, nowotomyskiego oraz szamotulskiego²⁰;
- Gostyniu – obszar powiatu gostyńskiego oraz rawickiego²¹.

(akta kontroli str. 2-4, 7-8, 12-13)

Analiza zarejestrowanych w 2021 r. w Ośrodku w Obornikach pacjentów według kryterium miejsca ich zamieszkania wykazała, że spośród łącznie 809 pacjentów²²:

- 65,51% (530 osób) stanowili pacjenci z powiatu obornickiego, w tym m.in. niemal 50% (370 osób) było mieszkańcami gminy Oborniki, 10% - gminy Rogoźno i 4,5% - gminy Ryczywół;
- 1,0% (osiem osób) stanowili pacjenci z powiatu chodzieskiego (cztery z gminy Chodzież oraz cztery z gminy Margonin);
- 1,1% (dziewięć osób) stanowili pacjenci powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego (trzech z gminy Trzcianka oraz sześciu z gminy Połajewo);
- 32,38% (262 osoby) stanowili pacjenci spoza ww. trzech powiatów (obszarów kontraktowania wskazanych przez WOW NFZ w postępowaniu w sprawie zawarcia umowy w trybie konkursu ofert). Na przykład z pomocy Ośrodka korzystali mieszkańcy gminy Szamotuły (37 osób), gminy Wronki (14 osób). Przyjęto również 11 osób (1,4%) spoza województwa wielkopolskiego.

Analiza zarejestrowanych w 2021 r. w Ośrodku w Nowym Tomyślu pacjentów według kryterium miejsca ich zamieszkania wykazała, że spośród łącznie 588 pacjentów:

- 58% (341 osoby) stanowili pacjenci z powiatu nowotomyskiego, w tym niemal 30% (167 osób) było mieszkańcami gminy Nowy Tomyśl, 6,29% - gminy Opalenica, 4,76% - gminy Zbąszyń i 2,21% - gminy Kuślin;
- 0,68% (cztery osoby) stanowili pacjenci z powiatu międzychodzkiego (dwóch z gminy Sieraków oraz z dwóch z gminy Kwilcz);
- 2,55% (15 osób) stanowili pacjenci z powiatu szamotulskiego (dwóch z gminy Szamotuły, siedmiu z gminy Pniewy, pięciu z gminy Duszniki oraz trzech z gminy Kaźmierz);
- 38,77% (228 osoby) stanowili pacjenci spoza ww. trzech powiatów (obszarów kontraktowania wskazanych przez WOW NFZ w postępowaniu w sprawie zawarcia umowy w trybie konkursu ofert). Na przykład z pomocy Ośrodka korzystali mieszkańcy gminy Grodzisk Wielkopolski (132 osoby). Przyjęto również 24 osoby (4,08%) spoza województwa wielkopolskiego.

(akta kontroli str. 129-176)

Ze świadczeń udzielanych przez ww. ośrodki korzystali zatem głównie mieszkańcy powiatu, a w szczególności gminy, na terenie której dany ośrodek ma siedzibę. Mieszkańcy pozostałych powiatów z tzw. obszarów kontraktowania WOW NFZ korzystali z tych świadczeń w ograniczonym zakresie.

Powodem tego stanu rzeczy może być – zdaniem NIK - zbyt duża odległość do Ośrodków od miejsca zamieszkania pacjentów, ale również w stosunku do niektórych powiatów – brak kampanii informacyjnej o ich działalności (co zostało wskazane w dalszej części niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

(akta kontroli str. 707-711, 817)

Kierownik Poradni wyjaśniła, że *pacjenci w Ośrodkach są przyjmowani bez względu na miejsce zamieszkania (brak rejonizacji). Zatem każda osoba, która zgłosi się*

²⁰ Dotyczy postępowania o nr 15-20-000144/PSY/04/1/04.9901.400.03/01.

²¹ Dotyczy postępowania o nr 15-22-000245/PSY/04.9901.400.03/01.

²² Ujęto także opiekunów.

do Ośrodka zostanie przyjęta. Wskazała, że zdarza się, iż po jednorazowej wizycie pacjent zostaje przekierowany do innego ośrodka lub innej placówki pomocowej bliżej miejsca zamieszkania lub o innym charakterze pomocy. Powody, dla których przyjmowani są pacjenci z miejscowości oddalonych od danego Ośrodka o kilkadziesiąt kilometrów, mogą wynikać także z poszukiwania jak najszybszego terminu wizyty przez pacjentów i braku takiej dostępności na swoim terenie. Dodaje, że często zdarza się, że pacjenci którzy prywatnie lub w innych ośrodkach posiadających kontrakt z NFZ rozpoczęli proces terapeutyczny u danego terapeuty, który aktualnie pracuje w naszym Ośrodku (pacjenci „idą” za swoim terapeutą do innej placówki). Ponadto, realizacja świadczeń dla pacjentów zamieszkujących oddalone tereny od siedziby Ośrodka wspiera możliwość realizacji świadczeń za pomocą narzędzi teleinformatycznych co znacznie ułatwia kontakt, a przede wszystkim umożliwia korzystanie z pomocy w dowolnym miejscu w Polsce.

(akta kontroli str. 645)

Innym wskazywanym w toku kontroli zjawiskiem wpływającym na dostępność pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży był brak koordynacji finansowania tego rodzaju świadczeń z różnych źródeł publicznych. Otwierane były placówki świadczące pomoc psychologiczną i psychoterapeutyczną dla dzieci i młodzieży ze środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego²³ na terenie powiatów, a nawet miejscowości, w których działają już Ośrodki Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży w ramach I poziomu referencyjnego. Na przykład taka placówka została utworzona w Nowym Tomysłu²⁴ i obejmuje opieką dzieci i młodzież z powiatów: nowotomyskiego, grodzkiego i wolsztyńskiego, co w części pokrywa się z terenem działania Ośrodka w Nowym Tomysłu.

(akta kontroli str. 707-711, 817)

W latach 2020 – 2022 (do 30 września) zrealizowano łącznie następującą liczbę świadczeń za pomocą narzędzi teleinformatycznych:

- a) 2211 w Ośrodku w Obornikach (co stanowiło 20,04% wszystkich udzielonych świadczeń), z czego 827²⁵ w 2020 r. (27,99%), 971²⁶ w 2021 r. (20,87%) oraz 413²⁷ do 30 września 2022 r. (12,06%),
- b) 1780 w Ośrodku w Nowym Tomysłu (co stanowiło 25,24% wszystkich udzielonych świadczeń), z czego 9²⁸ w 2020 r. (15,79%), 1199²⁹ w 2021 r. (28,81%) oraz 572³⁰ do 30 września 2022 r. (20,18%),
- c) jedną³¹ w Ośrodku w Gostyniu (co stanowiło 0,7% udzielonych świadczeń).

(akta kontroli str. 177-183, 543-556, 677)

Łączna liczba godzin dostępności Ośrodków w tygodniu, w zależności od okresu ich działania, wahała się od 57 do 65. Zgodnie z harmonogramami do umów zawartych z WOW NFZ, w każdym z trzech Ośrodków świadczenia były udzielane od poniedziałku do piątku³², a ramy czasowe udzielanych świadczeń wyznaczały godziny: 8:00³³ - 20:00³⁴.

²³ W ramach finansowania z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 (dalej: WRPO 2014+).

²⁴ Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego – Nowy Tomysł - Sanitatis Centrum Opieki Zdrowotnej

²⁵ Tj.: 89 porad psychologicznych, 115 sesji psychoterapii oraz 623 wizyt terapeutycznych.

²⁶ Tj.: 134 porady psychologiczne, 208 sesji psychoterapii oraz 629 wizyt terapeutycznych.

²⁷ Tj.: 111 porad psychologicznych, 111 sesji psychoterapii oraz 191 wizyt terapeutycznych.

²⁸ Tj.: jedna porada psychologiczna, trzy sesje psychoterapii oraz pięć wizyt terapeutycznych.

²⁹ Tj.: 220 porad psychologicznych, 199 sesji psychoterapii oraz 780 wizyt terapeutycznych.

³⁰ Tj.: 114 porad psychologicznych, 215 sesji psychoterapii oraz 243 wizyt terapeutycznych.

³¹ Tj.: wizyta terapeutyczna.

³² Ośrodek w Obornikach w okresie od 27 czerwca do 30 września 2022 r. był również czynny w soboty w godzinach 9:00-16:00.

³³ Za wyjątkiem Ośrodka w Obornikach, który w poniedziałki, wtorki i czwartki był otwierany o godzinie 9:00.

³⁴ Za wyjątkiem Ośrodka w Nowym Tomysłu, który w czwartki był czynny do godziny 21:00.

W Ośrodkach w Obornikach oraz w Nowym Tomyszu równocześnie prowadzone były przez Stowarzyszenie Poradnie Leczenia Uzależnień. Weryfikacja bieżącego harmonogramu pracy Poradni Leczenia Uzależnień w Obornikach z bieżącym harmonogramem pracy Ośrodka w Obornikach wykazała, że godziny pracy tych poradni w czterech dniach pokrywają się.

(akta kontroli str. 184-449)

W każdym z trzech Ośrodków zatrudniono osobę do obsługi administracyjnej (rejestracji pacjentów). Pracowały one pięć dni w tygodniu w wymiarze 1/2 etatu (Ośrodek w Obornikach) bądź 1/4 etatu (Ośrodek w Nowym Tomyszu). Natomiast w Ośrodku w Gostyniu, zadania te (w ramach umowy zlecenia) wykonuje jeden z zatrudnionych terapeutów środowiskowych.

(akta kontroli str. 707-712)

1.2 Stowarzyszenie podejmowało działania w celu informowania lokalnego społeczeństwa o powstaniu i działaniu Ośrodków:

- na profilu społecznościowym na platformie facebook umieszczono informacje dotyczące otwarcia Ośrodków³⁵;
- przygotowano oraz przesłano w formie elektronicznej materiały informacyjne dotyczące działalności Ośrodków do szkół, przedszkoli, innych instytucji oświatowych powiatów: obornickiego, chodzieskiego, czarnkowsko-trzcianeckiego, nowotomyskiego;
- informacje o funkcjonowaniu Ośrodka przekazywano także telefonicznie kierownikom powyższych podmiotów³⁶;
- przygotowano ulotki, które udostępniono w Powiatowych Centrach Pomocy Rodzinie, kuratorom sądowym, poradniom psychologiczno – pedagogicznych w Obornikach, Rogoźnie Wielkopolskim, Nowym Tomyszu, Grodzisku Wlkp, Wolsztynie i Gostyniu;
- informacje o działalności Ośrodków zostały także wydane w formie newsletterów na lokalnych portalach internetowych³⁷.

Z udzielonych wyjaśnień oraz przedłożonych w toku kontroli NIK dokumentów wynika, że kampanie informacyjne dotyczące funkcjonowania Ośrodków były skierowane głównie do instytucji położonych w miastach będących siedzibą Ośrodka – nie objęły całego terenu działania Ośrodków (tzw. obszaru kontraktowania). W kampaniach informacyjnych pominięto np. podmioty funkcjonujące na terenach powiatów: międzychodzkiego, rawickiego czy szamotulskiego.

(akta kontroli str. 633, 645-674)

Kierownik Poradni wyjaśniła, że *działania promocyjne dotyczące Ośrodków, w tym kampanie reklamowe, ulotki czy reklama prasowa nie jest niestety finansowana w ramach środków z NFZ. Wobec powyższego Stowarzyszenie własnymi środkami finansowymi i osobowymi przygotowała projekt ulotek, wydruki, ogłoszenia na profilu społecznościowym czy informacje wysyłane drogą mailową czy przekazywane osobiście, by dotrzeć do możliwie jak najszerszego grona odbiorców z informacją o poszczególnych Ośrodkach. Kampanie promocyjne prowadzone były zarówno w Obornikach, jak i w Nowym Tomyszu i Gostyniu.*

(akta kontroli str. 645)

Prezes Stowarzyszenia – w piśmie skierowanym do WOW NFZ z dnia 27 stycznia 2021 r. – zwracała uwagę, że dużym ograniczeniem dostępności jest *brak w mediach*

³⁵ Centrum Zdrowia i Edukacji "Primum Vivere", Poradnia Leczenia Uzależnień | Facebook

³⁶ Z przeprowadzonych rozmów telefonicznych nie sporządzano notatek służbowych.

³⁷ https://gostyn24.pl/pl/640_materiały-partnera/57476_pierwsza-taka-poradnia-w-gostyniu-bez-skierowania-i-wszystko-na-nfz.html;
<https://www.oborniki.pl/aktualnosci/spokoj-i-szczescie-sa-blisko/>

lokalnych oraz na poziomie ogólnopolskim skutecznej kampanii, która wyjaśniłaby rolę Ośrodka. Rodzice, dyrektorzy szkół nie zawsze potrafią wskazać różnice co do formy opieki, które realizują instytucje pomocowe w powiatach. Brakuje łatwo dostępnej informacji w internecie na temat działania ośrodków.

(akta kontroli str. 621-623)

2. Stan zatrudnienia specjalistów w Ośrodku w Obornikach i wymiar udzielanych świadczeń przedstawiał się następująco :

- na koniec 2020 r.:
  - pięciu psychologów (39 godzin w tygodniu),
  - trzech terapeutów środowiskowych (30 godzin w tygodniu),
  - czterech psychoterapeutów (76 godzin w tygodniu);
- na koniec 2021 r.:
  - trzech psychologów (38 godzin w tygodniu),
  - pięciu terapeutów środowiskowych (61 godzin w tygodniu),
  - sześciu psychoterapeutów (96 godzin w tygodniu);
- na koniec III kwartał 2022 r.:
  - trzech psychologów (48 godzin w tygodniu),
  - pięciu terapeutów środowiskowych (76 godzin w tygodniu),
  - czterech psychoterapeutów (98 godzin w tygodniu).

Stan zatrudnienia specjalistów w Ośrodku w Nowym Tomyślu i wymiar udzielanych świadczeń przedstawiał się następująco:

- na koniec 2021 r. i III kwartału 2022 r.:
  - trzech psychologów (63 godzin w tygodniu),
  - trzech terapeutów środowiskowych (57 godzin w tygodniu),
  - trzech psychoterapeutów (67 godzin w tygodniu).

Stan zatrudnienia specjalistów w Ośrodku w Gostyniu i wymiar udzielanych świadczeń przedstawiał się następująco

- wg stanu na 10 października 2022 r.:
  - trzech psychologów (50 godzin w tygodniu),
  - trzech terapeutów środowiskowych (76 godzin w tygodniu),
  - trzech psychoterapeutów (64 godzin w tygodniu).

(akta kontroli str. 184-449, 633-636)

Prezes Stowarzyszenia wyjaśniła, że *obecny stan zatrudnienia jest niewystarczający w stosunku do potrzeb wskazując, że ograniczenia związane m.in. z:*

- *utrudnionymi i skomplikowanymi procedurami rozliczania świadczeń z podziałem na personel podstawowy i dodatkowy³⁸,*
- *czy związane z gotowością do pracy psychologów jak i psychoterapeutów są znaczące.*

Wskazała, że bardzo trudno znaleźć psychologów i psychoterapeutów bowiem aktualnie szkoły kształcące w zakresie psychoterapii dzieci i młodzieży są w trakcie kształcenia specjalistów. Zdaniem Kierownika Poradni, wykwalifikowanych psychoterapeutów pracujących od lat z dziećmi i młodzieżą jest dużo, niemniej jednak

³⁸ Do WOW NFZ zgłaszano wykaz i harmonogram czasu pracy personelu podstawowego i dodatkowego. Na przykład w informacji do WOW NFZ z 14 kwietnia 2022 r. w ramach personelu podstawowego zgłoszono: trzech psychologów (47 h/tyg.), trzech psychoterapeutów (67 h/tyg.) oraz dwóch terapeutów środowiskowych (38 h/tyg.). Natomiast w ramach personelu dodatkowego: czterech terapeutów środowiskowych (38h/tyg.) oraz dwóch psychologów (16h/tyg.).

spora ich część (w szczególności posiadających certyfikat psychoterapeuty) ze względów finansowych, ale także skomplikowanych procedur, realizacji konkretnych świadczeń i wytycznych dotyczących opisu poszczególnych wizyt w ramach pracy na NFZ, woli pozostać na rynku prywatnym. Wyjaśniła, że: w celu pozyskania specjalistów kontaktowano się z lokalnymi psychologami, poradniami psychologiczno – pedagogicznymi, szkołami psychoterapeutycznymi, zamieszczano ogłoszenia na stronie internetowej. Do pracy trafiali również specjaliści z polecenia już pracujących w Ośrodku.

Kierownik Ośrodków, zwróciła także uwagę na zapowiadane zmiany w zakresie kwalifikacji terapeutów środowiskowych oraz psychoterapeutów, które mogą wpłynąć negatywnie na dostępność świadczeń, ale także spowodować odpływ już pracujących w Ośrodkach. Regulacje te nie zapewniają ciągłości realizacji świadczeń z dotychczasowym personelem pracującym w Ośrodkach bowiem nieuwzględniają ich kwalifikacji i ogromnego doświadczenia. Powyższe, może spowodować brak kadry, która mogłaby realizować świadczenia w zakresie środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.

(akta kontroli str. 633-636, 677-682, 684-691)

Weryfikacja posiadanych kwalifikacji zatrudnionych w Ośrodkach 10 psychologów (po trzech w Obornikach oraz w Nowym Tomyślu oraz czterech w Gostyniu), 9 psychoterapeutów (trzech w Obornikach, pięciu w Nowym Tomyślu oraz jednego w Gostyniu) wykazała, że spełniali oni wymagania określone w załączniku nr 8 do rozporządzenia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej. W aktach osobowych pracowników znajdowały się informacje dotyczące: wykształcenia, uzyskanych certyfikatów i uprawnień, odbytych szkoleń, a także doświadczenia zawodowego.

(akta kontroli str. 460-483)

Z zatrudnionych 14 psychoterapeutów na koniec III kwartału 2022 r. w Ośrodkach w Obornikach, Nowym Tomyślu i Gostyniu (odpowiednio: czterech, sześciu oraz czterech), jeden posiadał certyfikat psychoterapeuty, a 13 było w trakcie jego uzyskiwania.

(akta kontroli str. 707-711)

Kierownik Ośrodka wyjaśniła, że *podczas procedury konkursowej, a także każdorazowej zmiany personelu, niezbędne jest złożenie do WOW NFZ dokumentów potwierdzających doświadczenie w pracy z dziećmi i młodzieżą (w przypadku terapeutów środowiskowych oraz psychologów) i jedynie spełniający wymogi specjaliści, po weryfikacji NFZ, mogą realizować świadczenia w Ośrodku.*

(akta kontroli str. 642)

3.1 We wszystkich trzech Ośrodkach prowadzone były w systemie elektronicznym, odrębne, rejestry pacjentów oczekujących na przyjęcie³⁹.

Według danych z powyższego systemu, na koniec lat 2020-2021 oraz na koniec każdego z kwartałów 2022 r. liczba oczekujących na przyjęcie do Ośrodka pacjentów (w stanie stabilnym⁴⁰) przedstawiała się następująco:

- a) w Obornikach na koniec 2020 r. i 2021 r. nie było oczekujących pacjentów. Z kolei na koniec miesiąca w okresie od stycznia do września 2022 r. oczekujących pacjentów było odpowiednio: jeden, jeden, zero, czterech, siedmiu, siedmiu, zero, trzech oraz pięciu. Średni czas oczekiwania pacjenta na wizytę mieścił się w przedziale od zera do trzech dni,

³⁹ W okresie od kwietnia do sierpnia 2020 r. WOW NFZ zawiesił obowiązek przesyłania informacji o listach oczekujących/harmonogramach przyjęć i pierwszym wolnym terminie udzielania świadczenia.

⁴⁰ W Ośrodkach nie przyjmowano pacjentów w trybie pilnym.

- b) w Nowym Tomyślu na koniec 2020 r. było sześciu pacjentów, a 2021 r. dziewięciu pacjentów. Z kolei na koniec miesiąca okresu od stycznia do września 2022 r. oczekujących pacjentów było odpowiednio: sześciu, dziewięciu, ośmiu, sześciu, pięciu, pięciu, pięciu, pięciu oraz pięciu. Średni czas oczekiwania pacjenta na wizytę mieścił się w przedziale od zera do dwóch dni,
- c) w Gostyniu na koniec września 2022 r. był jeden pacjent oczekujący w kolejce.
(akta kontroli str. 487-516)

Analiza przyjmowanych pacjentów w Ośrodkach wskazuje, że ze świadczeń korzystali przede wszystkim pacjenci, którzy byli już w procesie terapeutycznym. Dla przykładu,

- od stycznia do września 2022 r. w Ośrodku w Obornikach:
  - pacjentów kontynuujących leczenie było łącznie 4142⁴¹ (średnio 460 pacjentów w miesiącu),
  - a nowo zapisanych 367⁴², co stanowiło 8,86% pacjentów będących w procesie terapeutycznym (średnio 40 pacjentów w miesiącu);
- w tym samym okresie w Ośrodku w Nowym Tomyślu:
  - pacjentów kontynuujących leczenie było 4024⁴³ (średnio 447 pacjentów w miesiącu),
  - a nowych 394⁴⁴, co stanowi 9,79% pacjentów będących w procesie terapeutycznym (średnio 43 pacjentów w miesiącu).

W pierwszej kolejności do Ośrodków przyjmowani są pacjenci objęci opieką (będący już w procesie terapeutycznym), w drugiej kolejności (po zakończeniu/przerwaniu terapii i zwolnieniu miejsca przez pacjenta) nowi pacjenci. W ocenie NIK, świadczyć to może m.in. o ograniczonej dostępności świadczeń dla nowych pacjentów.

(akta kontroli str. 487-514)

Powyższe znajduje swoje potwierdzenie w wyjaśnieniach Kierownika Poradni, która wskazała, że po pierwszym kontakcie z pacjentem⁴⁵, Ośrodek dokonuje jego rejestracji i na bieżąco organizuje wizytę z terapeutą środowiskowym. Natomiast, uzyskanie świadczenia udzielanego przez psychologów i psychoterapeutów, wymaga dłuższego okresu oczekiwania przez pacjenta. Jak wyjaśniła, *budowanie relacji terapeutycznej i sam proces terapeutyczny wymagają regularności i cykliczności. Z pacjentami w zależności od trudności spotykamy się co najmniej dwa razy w miesiącu. Zatem każdy z terapeutów jest w stanie przyjąć ograniczoną liczbę pacjentów i pracuje z nimi przez wiele miesięcy. W związku z czym terapeuci środowiskowi są bardzo często osobami pierwszego kontaktu, realizującymi wywiad terapii, a ich praca bezpośrednio wpływa na szybki termin przyjęcia i rozpoczęcia wsparcia. W przypadkach odwołania sesji przez pacjentów kontynuujących leczenie (choroby, nieplanowane wyjazdy czy inne zobowiązania uniemożliwiające wizytę) kontaktujemy się z pacjentami objętymi wsparciem terapeuty środowiskowego i proponujemy nowy termin na bieżąco.*

(akta kontroli str. 707-711)

Kierownik Poradni wyjaśniła jednak, że *w okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki odmowy przyjęcia pacjenta do Ośrodka. Ośrodek nie prowadził globalnego rejestru wszystkich rezygnacji pacjentów natomiast wysyłano raporty do NFZ*

⁴¹ Tj. w: styczniu 403 pacjentów, lutym 443, marcu 554, kwietniu 456, maju 474, czerwcu 491, lipcu 443, sierpniu 396 oraz wrześniu 482.

⁴² Tj. w: styczniu 36 pacjentów, lutym 31, marcu 54, kwietniu 29, maju 37, czerwcu 48, lipcu 58, sierpniu 36 oraz wrześniu 38.

⁴³ Tj. w: styczniu 378 pacjentów, lutym 464, marcu 507, kwietniu 448, maju 474, czerwcu 451, lipcu 434, sierpniu 412 oraz wrześniu 456.

⁴⁴ Tj. w: styczniu 46 pacjentów, lutym 43, marcu 51, kwietniu 31, maju 53, czerwcu 36, lipcu 58, sierpniu 44 oraz wrześniu 32.

⁴⁵ Który odbywa się głównie za pomocą rejestracji telefonicznej lub osobiście.

dotyczące liczby osób oczekujących, a także osób skreślonych z powodu wykonania świadczenia oraz innych powodów braku realizacji świadczenia.

(akta kontroli str. 633-636)

3.2 Struktura pacjentów ze względu na płeć oraz wiek kształtowała się następująco:

- w Ośrodku w Obornikach⁴⁶
  - w: 2020 r. przyjęto 544⁴⁷ pacjentów, z czego 333 (59,14%) stanowiły kobiety;
  - w 2021 r. przyjęto 795⁴⁸ pacjentów, z czego 552 (67,23%) stanowiły kobiety;
  - w 2022 r. (do 30 września) przyjęto 646⁴⁹ pacjentów, z czego 449 (68,65%) osób było płci żeńskiej;
- w Ośrodku w Nowym Tomysłu
  - w 2020 r. przyjęto 39⁵⁰ pacjentów, z czego 25 (64,10%) stanowiły kobiety;
  - w 2021 r. przyjęto 597⁵¹ pacjentów, z czego 401 (67,17%) stanowiły kobiety;
  - w 2022 r. (do 30 września) przyjęto 585⁵² pacjentów, z czego 385 (63,63%) osób było płci żeńskiej;
- w Ośrodku w Gostyniu do 30 września 2022 r. przyjęto 104 pełnoletnich pacjentów, z czego 91 (87,5%) stanowili pacjenci płci żeńskiej.

(akta kontroli str. 517-538)

3.3 W zakresie najczęściej diagnozowanych grupy schorzeń, Kierownik Poradni wyjaśniła, że *nie posiadają analiz dotyczących stawianych diagnoz*. Dodała, że *wg rozporządzenia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu psychiatrii Ośrodki zobligowane były do stawiania diagnoz zarówno dzieciom jak i rodzicom – Z03, tj. obserwacja medyczna. Taka też diagnoza była przekazywana w raportach statystycznych. Dodatkowo świadczeniodawca na podstawie wyników diagnozy psychologicznej uwzględnił w sprawozdawczości do NFZ co najmniej jedną grupę problemów wg rozporządzenia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu psychiatrii.*

(akta kontroli str. 639)

Zgodnie z wymogami określonymi w załączniku nr 8 do rozporządzenia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu psychiatrii, Stowarzyszenie opracowało „Zasady diagnostyki i leczenia w poradniach środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży”⁵³.

⁴⁶ Wg rozpoznania Z03 (Obserwacja medyczna i ocena przypadków podejrzanych o chorobę lub stany podobne).

⁴⁷ Z czego w wieku: od 0 do 5 lat przyjęto 16 chłopców i 13 dziewczynek; od 6 do 9 lat 44 chłopców i 18 dziewczynek; od 10 do 12 lat 29 chłopców i 20 dziewczynek; od 13 do 15 lat 14 chłopców i 29 dziewczynek; od 16 do 18 lat 20 chłopców i 30 dziewczynek; od 18 roku życia 223 kobiet i 88 mężczyzn.

⁴⁸ Z czego w wieku: od 0 do 5 lat przyjęto 15 chłopców i 15 dziewczynek; od 6 do 9 lat 43 chłopców i 29 dziewczynek; od 10 do 12 lat 45 chłopców i 41 dziewczynek; od 13 do 15 lat 28 chłopców i 67 dziewczynek; od 16 do 18 lat 16 chłopców i 51 dziewczynek; od 18 roku życia 349 kobiet i 96 mężczyzn.

⁴⁹ Z czego w wieku: od 0 do 5 lat przyjęto 19 chłopców i 10 dziewczynek; od 6 do 9 lat 24 chłopców i 28 dziewczynek; od 10 do 12 lat 48 chłopców i 28 dziewczynek; od 13 do 15 lat 21 chłopców i 60 dziewczynek; od 16 do 18 lat 48 chłopców i 23 dziewczynek; od 18 roku życia 275 kobiet i 62 mężczyzn.

⁵⁰ Z czego w wieku: od 0 do 5 lat przyjęto 4 dziewczynki; od 6 do 9 lat 6 chłopców i 4 dziewczynki; od 10 do 12 lat 5 chłopców i 1 dziewczynkę; od 13 do 15 lat 1 dziewczynkę; od 16 do 18 lat – brak pacjentów; od 18 roku życia 15 kobiet i 3 mężczyzn.

⁵¹ Z czego w wieku: od 0 do 5 lat przyjęto 19 chłopców i 20 dziewczynek; od 6 do 9 lat 45 chłopców i 34 dziewczynki; od 10 do 12 lat 40 chłopców i 34 dziewczynki; od 13 do 15 lat 27 chłopców i 41 dziewczynki; od 16 do 18 lat 12 chłopców i 21 dziewczynki; od 18 roku życia 251 kobiet i 53 mężczyzn.

⁵² Z czego w wieku: od 0 do 5 lat przyjęto 19 chłopców i 14 dziewczynek; od 6 do 9 lat 53 chłopców i 25 dziewczynek; od 10 do 12 lat 39 chłopców i 39 dziewczynek; od 13 do 15 lat 34 chłopców i 52 dziewczynki; od 16 do 18 lat 14 chłopców i 33 dziewczynki; od 18 roku życia 222 kobiet i 41 mężczyzn.

⁵³ Dokument z 30 kwietnia 2022 r. zatwierdzony przez Kierownika Poradni.

Kierownik Poradni wyjaśniła, że Ośrodki nie otrzymały z NFZ ani Ministerstwa Zdrowia wytycznych dotyczących opracowania ww. procedury jak i dotyczącej współpracy z innymi świadczeniodawcami.

(akta kontroli str. 484-486, 698-702, 707-711)

Przed rozpoczęciem leczenia przez Ośrodek, świadczeniobiorca, a także rodzic lub opiekun prawny⁵⁴, zobowiązani byli do wyrażenia zgody na przetwarzanie danych osobowych, na udzielanie świadczeń i leczenie w Ośrodku oraz na koordynację świadczeń.

(akta kontroli str. 707-711, 714-716)

3.4 W każdym z trzech Ośrodków dostępnych było osiem rodzajów świadczeń, tj.:

1) porada psychologiczna diagnostyczna;

- w 2020 r.: 33 świadczenia zrealizowane w Ośrodku w Obornikach, 7 (w Nowym Tomysłu);
- w 2021 r.: 260 (w Obornikach), 468 (w Nowym Tomysłu);
- do końca III kwartału 2022 r.: 291 (w Obornikach), 288 (w Nowym Tomysłu), od 1 do 30 września 2022 r. w Ośrodku w Gostyniu zrealizowano 26 świadczeń.

2) porada psychologiczna;

- w 2020 r.: 255 świadczeń zrealizowanych w Ośrodku w Obornikach, 7 (w Nowym Tomysłu);
- w 2021 r.: 730 (w Obornikach), 920 (w Nowym Tomysłu);
- do końca III kwartału 2022 r.: 513 (w Obornikach), 605 (w Nowym Tomysłu), od 1 do 30 września 2022 r. w Ośrodku w Gostyniu zrealizowano 15 świadczeń.

3) sesja psychoterapii indywidualnej;

- w 2020 r.: 829 świadczeń zrealizowanych w Ośrodku w Obornikach, 9 (w Nowym Tomysłu);
- w 2021 r.: 1418 (w Obornikach), 539 (w Nowym Tomysłu);
- do końca III kwartału 2022 r.: 1023 (w Obornikach), 716 (w Nowym Tomysłu), od 1 do 30 września 2022 r. w Ośrodku w Gostyniu zrealizowano 16 świadczeń.

4) sesja psychoterapii rodzinnej;

- w 2020 r.: 74 świadczeń zrealizowanych w Ośrodku w Obornikach. W Nowym Tomysłu nie zrealizowano tego rodzaju świadczeń;
- w 2021 r.: 60 (w Obornikach), 58 (w Nowym Tomysłu);
- do końca III kwartału 2022 r.: 10 (w Obornikach), 39 (w Nowym Tomysłu), od 1 do 30 września 2022 r. w Ośrodku w Gostyniu nie zrealizowano tego rodzaju świadczenia.

5) sesja psychoterapii grupowej;

- w 2020 r. i w 2021 r.: w żadnym z Ośrodków nie zrealizowano tego rodzaju świadczenia;
- do końca III kwartału 2022 r.: 5 (w Obornikach). W pozostałych Ośrodkach nie zrealizowano tego rodzaju świadczenia.

6) sesja wsparcia psychospołecznego;

---

⁵⁴ W przypadku dzieci do 16 roku życia.

- w 2020 r.: 1493 świadczeń zrealizowanych w Ośrodku w Obornikach, 34 (w Nowym Tomyślu);
- w 2021 r.: 1725 (w Obornikach), 1517 (w Nowym Tomyślu);
- do końca III kwartału 2022 r.: 681 (w Obornikach), 708 (w Nowym Tomyślu), od 1 do 30 września 2022 r. w Ośrodku w Gostyniu zrealizowano 41 świadczenia.

7) wizyta, porada domowa lub środowiskowa;

- w 2020 r.: 271 świadczeń zrealizowanych w Ośrodku w Obornikach. W Nowym Tomyślu nie zrealizowano tego rodzaju świadczenia;
- w 2021 r.: 460 (w Obornikach), 659 (w Nowym Tomyślu);
- do końca III kwartału 2022 r.: 516 (w Obornikach), 114 (w Nowym Tomyślu), od 1 do 30 września 2022 r. w Ośrodku w Gostyniu zrealizowano 3 świadczenia.

8) wizyta osoby prowadzącej terapię środowiskową;

- w 2020 r. i w 2021 r.: w żadnym z Ośrodków nie zrealizowano tego rodzaju świadczenia;
- do końca III kwartału 2022 r.: 391 (w Obornikach), 364 (w Nowym Tomyślu), od 1 do 30 września 2022 r. w Ośrodku w Gostyniu zrealizowano 42 świadczenia.

Powyższe dane wskazują, że w Ośrodkach w Obornikach i w Nowym Tomyślu, najczęściej świadczeń udzielanych było w rodzaju sesja wsparcia psychospołecznego. Kolejne z największą liczbą udzielonych świadczeń to sesja psychoterapii indywidualnej, porada psychologiczna oraz wizyta, porada domowa lub środowiskowa. Z uwagi na aktualne zapotrzebowanie pacjentów na świadczone usługi w Obornikach oraz Nowym Tomyślu pożądanym stanem – według wyjaśnień Kierownika tych Ośrodków - byłaby realizacja 500 świadczeń w miesiącu, przy aktualnie istniejących lokalnych formach wsparcia na tych terenach.

(akta kontroli str. 543-556, 633-636)

Na podstawie łącznie 19 dokumentacji medycznej (prowadzonej w systemie SERUM) obejmującej następujące formy pomocy: porada psychologiczno diagnostyczna (siedem porad), porada psychologiczna (pięć porad), sesja psychoterapii indywidualnej (jedna sesja), sesja psychoterapii rodzinnej (jedna sesja), sesja psychoterapii grupowej (jedna sesja), sesja wsparcia psychospołecznego (dwie sesje), wizyta, porada domowa lub środowiskowa (jedna wizyta) oraz wizyta osoby prowadzącej terapię środowiskową (jedna wizyta), stwierdzono, że osoba udzielająca pomocy posiadała wymagane kwalifikacje, a czas trwania tych świadczeń był zgodny z załącznikiem nr 8 do rozporządzenia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu psychiatrii. W dokumentacji medycznej (w systemie elektronicznym) była podawana diagnoza oraz grupa problemów, o których mowa w rozporządzeniu w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu psychiatrii.

(akta kontroli str. 539-542)

W Ośrodku uśredniono czasy wizyt, tj. porady psychologicznej do 30 lub 60 minut, sesji wsparcia psychospołecznego do 60 minut oraz sesji rodzinnej i wizyty domowej (pierwsze w danym miejscu) do 90 minut.

(akta kontroli str. 707-711)

Na podstawie uzyskanych danych dotyczących rodzajów udzielanych świadczeń, stwierdzono że wizyty, porady domowe lub środowiskowe, a także wizyty osoby prowadzącej terapię środowiskową stanowiły w:

- 1) Ośrodka w Obornikach w: 2020 r. 9,17 % zrealizowanych świadczeń, 2021 r. 9,89 % zrealizowanych świadczeń oraz w 2022 r. 16,87 % zrealizowanych świadczeń,
- 2) Ośrodka w Nowym Tomyślu w: 2020 r. nie realizowano świadczeń tego rodzaju, 2021 r. 15,84 % zrealizowanych świadczeń oraz w 2022 r. 16,87 % zrealizowanych świadczeń,
- 3) Ośrodka w Gostyniu w: 2022 r. 31,47 % zrealizowanych świadczeń.

Nie w każdym z powyższych okresów Ośrodki spełniły wymóg określony w załączniku nr 8 do rozporządzenia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu psychiatrii stanowiący o tym, że wizyty domowe lub środowiskowe oraz inne świadczenia realizowane w miejscu pobytu świadczeniodawcy lub jego środowisku powinny stanowić co najmniej 15% zrealizowanych świadczeń. Powodem takiej sytuacji było wprowadzenie na terenie kraju stanu epidemii (w okresie od marca 2020 r. do maja 2022 r.), a następnie ogłoszenie stanu zagrożenia epidemicznego. Ustawodawca w załączniku nr 8 do powyższego rozporządzenia przewidział takie zwolnienie wskazując, że *w czasie trwania stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego tego wymogu nie stosuje się.*

(akta kontroli str. 543-556)

W Ośrodkach przeprowadzano superwizje zespołu psychoterapeutycznego i osób prowadzących terapię grupową oraz sprawowany był nadzór nad kadrami psychoterapeutyczną w procesie certyfikacji⁵⁵. Do realizacji cyklicznych superwizji zatrudniono dwóch superwizorów psychoterapii⁵⁶. Początkowo, zgodnie z zawartymi umowami, przeprowadzanych było po osiem superwizji w ciągu roku, a od początku 2022 r. zwiększono ilość spotkań do 12 w ciągu roku.

(akta kontroli str. 450-459, 545, 553, 633-636, 639, 703, 713, 717-735)

4. Stowarzyszenie w terminie 6 miesięcy od zawarcia umowy z NFZ na otwarcie Ośrodków opracowało „Procedurę współpracy Poradni środowiskowych opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży prowadzonych przez Centrum Zdrowia i Edukacji Primum Vivere z innymi świadczeniodawcami i podmiotami”⁵⁷.

Wskazano w niej m.in., że *kluczowym aspektem funkcjonowania Poradni jest tworzenie sieci koordynacji z innymi świadczeniodawcami na poziomie instytucjonalnym, a także indywidualnego procesu terapeutycznego w ramach sesji koordynacji udzielanych świadczeń. Współpraca z innymi świadczeniodawcami oparta jest na podstawie procedury współpracy oraz umowy koordynacji świadczeń.*

Prezes wyjaśniła, że współpraca odbywała się na zasadach indywidualnego kontaktu, w szczególności terapeuty środowiskowego. Jeśli w Ośrodku objęto opieką więcej małoletnich pacjentów z danej instytucji, podpisywana była umowa o współpracę, w której wyznaczone były osoby do kontaktów (opiekun współpracy).

W okresie objętym kontrolą Stowarzyszenie podpisało łącznie sześć umów współpracy (porozumień) z innymi jednostkami organizacyjnymi, tj. z:

- 1) Poradnię Leczenia Uzależnień w Nowym Tomyślu⁵⁸,
- 2) Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Obornikach⁵⁹,

⁵⁵ Umowy zlecenia nr: UZ/2021/9 z 26 lutego 2021 r. oraz UZ/2022/18 z 1 kwietnia 2022 r. dotyczące nadzoru nad procesem terapeutycznym.

⁵⁶ Osoby posiadające certyfikat superwizora. Umowa świadczenia usług nr 06/PdD/20 z 30 marca 2020 r. (prowadzenie superwizji psychoterapii w ilości min. 8 spotkań w ciągu roku dla psychoterapeutów). Dnia 1 grudnia 2021 r. umowę wypowiedziano. Umowa świadczenia usług nr 01/PdD/NT/20 z 14 grudnia 2020 r. (prowadzenie superwizji psychoterapii w ilości min. osiem spotkań w ciągu roku dla psychoterapeutów). Umowa aneksowana 3 stycznia 2022 r. (zwiększono ilość spotkań do 12 w ciągu roku).

⁵⁷ Zatwierdzona 28 września 2020 r. (dot. tylko Ośrodka w Obornikach), oraz w czerwcu 2021 r. oraz kolejna w lipcu 2022 r.

⁵⁸ Prowadzona również przez Stowarzyszenie. Umowa z 15 grudnia 2020 r.

⁵⁹ Umowa z 29 czerwca 2020 r.

- 3) Gminą Grodzisk Wielkopolski⁶⁰,
- 4) Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wielkopolskim⁶¹,
- 5) Szkołą Podstawową im. Andrzeja Grubby w Kąkolewie oraz
- 6) Szkołą Podstawową nr 1 w Grodzisku Wlkp.

W umowach tych wskazano m.in., że współpraca obejmuje wymianę informacji o stanie zdrowia pacjentów w zakresie niezbędnym do realizacji opieki psychologicznej – psychoterapeutycznej oraz podejmowania wspólnych działań w zakresie opieki. Zgodnie z zawartymi umowami współpracy, jednostki organizacyjne nie ponosiły kosztów udzielania świadczeń zdrowotnych przez Stowarzyszenie.

Kierownik Ośrodka wyjaśniła, że *do Ośrodków pacjenci kierowani byli zarówno przez szkołę, PCPR czy ośrodki pomocy społecznej, jednakże nie prowadzone były rejestry informacji (statystyk) w tym zakresie.*

Cztery z powyższych sześciu porozumień zawarto z podmiotami, których siedziba nie znajdowała się na obszarze działania Ośrodka w Nowym Tomysłu. Kierownik Poradni wyjaśniła, że *Stowarzyszenie podpisuje porozumienia z instytucjami w których przebywają, uczą się lub są objęci opieką danej instytucji nasi pacjenci. Porozumienie ma na celu kompleksowe wsparcie danego pacjenta. Ośrodki przyjmują pacjentów bez względu na miejsce zamieszkania. Grodzisk Wielkopolski jest stosunkowo blisko Nowego Tomysłu dlatego bardzo często pacjenci z tego powiatu trafiają do naszego Ośrodka na terapię.*

(akta kontroli str. 557-585, 633-636, 707-711)

Zawarto również jedną umowę koordynacji świadczeń⁶² z Gabinetami Lekarskim MEDICOR prowadzącymi Poradnię środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży w Kościanie. Przedmiotem umowy było nawiązanie współpracy w ramach koordynacji udzielanych świadczeń oraz kontynuacji leczenia w zakresie opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dzieci i młodzieży do 21 roku życia. W umowie wskazano, że świadczenia zdrowotne w ramach konsultacji ze specjalistami (np. lekarz psychiatria) udzielane będą przez Gabinety Lekarskie MEDICOR. W ramach umowy zobowiązano się do realizacji co najmniej raz w miesiącu konsyliów⁶³ lub sesji koordynacji⁶⁴ udzielanych świadczeń w zakresie leczenia świadczeniobiorców, które mogą odbywać się z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych, a fakt ich przeprowadzenia powinien być odnotowany w dokumentacji medycznej. Zgodnie z ww. umową żadna ze stron nie ponosiła kosztów realizacji współpracy koordynacji świadczeń.

Kierownik Ośrodków wyjaśniła, że *w ramach umowy rekomendowaliśmy naszym pacjentom konsultacje z psychiatrią dziecięcym. Niestety ze względu na bardzo długi czas oczekiwania na wizytę u psychiatry dziecięcego w praktyce okazywało się, że rodzice poszukiwali jakiegokolwiek psychiatry, który przyjąłby małego pacjenta jak najszybciej. Ostatecznie nie byliśmy w stanie zrealizować zapisu dotyczącego przeprowadzenia konsylium i sesji koordynacji.*

Wskazała również na *brak jasności a także gotowości ze strony ośrodków drugiego poziomu referencyjnego do spotkań szczególnie z lekarzem psychiatrią. Dla przykładu podała, że pacjenci udający się na konsultacje z lekarzem psychiatrią do ośrodka II poziomu referencyjnego utworzonego w Nowym Tomysłu, informowani*

⁶⁰ Umowa z 18 stycznia 2021 r.

⁶¹ Umowa z 9 sierpnia 2021 r.

⁶² Umowa z 12 sierpnia 2020 r.

⁶³ To narada personelu, której celem jest uzgodnienie lub uszczegółowienie diagnozy lub dalszego leczenia świadczeniobiorcy.

⁶⁴ To spotkanie personelu z personelem innych podmiotów udzielających świadczeń opieki zdrowotnej, pielęgniarkami środowiska nauczania i wychowania, nauczycielami, osobami udzielającymi pomocy psychologiczno-pedagogicznej, kuratorami sądowymi, asystentami rodziny (...), którego celem jest współpraca dotycząca koordynacji wsparcia dla świadczeniodawcy.

są o kompleksowym leczeniu w ramach ośrodka, rozpoczęciu nowego procesu terapeutycznego i przerwaniu już trwającego procesu psychoterapeutycznego w ośrodku I poziomu referencyjnego.

(akta kontroli str. 600-602, 707-711)

W Ośrodkach nie prowadzono statystyk dotyczących skierowań do dalszego leczenia w Centrum Zdrowia Psychicznego, Poradni Zdrowia Psychicznego czy też szpitala psychiatrycznego. W związku z czym nie posiadano także informacji o przyjęciu lub odmowie przyjęcia pacjentów do ww. placówek. Prezes Stowarzyszenia wyjaśniła, że najczęściej to sami pacjenci informowali terapeutę prowadzącego o fakcie przyjęcia lub wypisu ze szpitala i chęci kontynuacji leczenia ambulatoryjnie, a z lekarzami POZ nie podjęto współpracy.

(akta kontroli str. 633-636)

Kierownik Poradni wyjaśniła, że Ośrodki posiadają informacje dotyczące historii leczenia (poprzednich terapii), które uzyskiwane są od pacjentów i/lub ich opiekunów prawnych podczas spotkań diagnostycznych. Wskazała, że w procesie terapeutycznym powraca się do poprzednich terapii, w których pacjent uczestniczył jedynie w kontekście doświadczeń, trudności i ewentualnie wskazań lub powodów przerwania terapii. Natomiast sam proces terapeutyczny i ewentualnie opis wcześniejszych sesji nie jest narzędziem pomocnym w terapii. Nadmieniała również, że Ośrodki posiadają dostęp do systemu umożliwiającego dostęp do historii choroby pacjentów za pomocą systemu SERUM (System Elektronicznej Rejestracji Usług Medycznych⁶⁵). Wymagana jest jednak zgoda samego pacjenta na udostępnienie dokumentacji lekarzowi specjalście czy szpitalowi i można to zrobić tylko przez Internetowe Konto Pacjenta.

(akta kontroli str. 642)

5. Wartość zakontraktowanych i wykonanych świadczeń finansowych ze środków NFZ wyniosła odpowiednio dla:

- a) Ośrodka w Obornikach w latach 2020 – 2022 (do 30 września): 413 873,28 zł i 323 676,48 zł, 551 831,04 zł i 516000,00 zł, 542 191,22 zł (752 020,32 zł – za cały rok) i 359 069,00 zł.
- b) Ośrodka w Nowym Tomyślu w latach 2020 – 2022 (do 30 września): 22 992,96 i 3 178,56 zł; 551 831,04 zł i 461 076,96 zł, 542 301,89 zł (752 131,69 zł - za cały rok) i 334 168,78 zł.
- c) Ośrodka w Gostyniu we wrześniu 2022 r.: 70 096,20 zł⁶⁶ (280 383,26 zł⁶⁷ – za cały rok) i 42 414,03 zł⁶⁸.

(akta kontroli str. 18-128, 806)

Kwota przeznaczona na funkcjonowanie Ośrodków – według wyjaśnień Kierownika Poradni – jest aktualnie wystarczająca, choć nie pozostawia możliwości pokrycia kosztów zakupu testów psychologicznych, doposażenia o materiały edukacyjne, czy wyższe koszty eksploatacyjne związane z aktualną sytuacją gospodarczą w kraju.

Na podstawie aktualnych wydatków ponoszonych na utrzymanie Ośrodka w Nowym Tomyślu stwierdzono, że Stowarzyszenie przeznacza średnio miesięcznie kwotę około 21 tys. zł. Na tę kwotę składają się koszty związane m.in. z:

- wynajmem lokalu,

⁶⁵ Dalej: SERUM.

⁶⁶ Z czego 27 279,11 zł to ryczałt miesięczny, a 42 817,09 zł to rozliczenie produktu.

⁶⁷ Z czego 109 116,44 zł to ryczałt miesięczny, a 171 266,82 zł to rozliczenie produktu.

⁶⁸ Z czego 27 279,11 zł to ryczałt miesięczny, a 15 134,92 zł to rozliczenie produktu.

- wynagrodzeniami (kierownika Ośrodka, rejestratorki, superwizora, księgowego, osoby ds. rozliczeń finansowych z NFZ),
- zużyciem mediów,
- zakupem materiałów biurowych,
- ubezpieczeniami,
- zakupem licencji i dostępem do systemu informatycznego SERUM,
- organizacją konsyliów/sesji koordynacji.

W ocenie Kierownika Ośrodka, biorąc pod uwagę ogólny wzrost cen i usług, utrzymanie lokalu, docelowe zatrudnienie rejestratorki na pełen etat, kwota miesięcznego ryczałtu powinna wzrosnąć do około 30 tys. zł.

(akta kontroli str. 736)

Z uwagi na niezrealizowanie ustalonego w umowach limitu świadczeń, Ośrodki w Obornikach oraz w Nowym Tomyszu zwracały do NFZ środki finansowe w wysokości odpowiednio 126 027,80 zł⁶⁹ oraz 110 568,50 zł⁷⁰.

Kierownik Ośrodków wyjaśniła, że powodów dla których niezrealizowano wszystkich świadczeń było wiele, m.in.:

- rozpoczęcie pracy Ośrodków w okresie epidemii Covid-19, która w sposób znaczący uniemożliwiła pracę terapeutów środowiskowych w terenie i organizację spotkań;
- częste zmiany przepisów prawnych i trudności w ich interpretacji; z opóźnieniem uaktualnianie przez NFZ filtrów sprawdzających poprawność świadczeń;
- dostosowywanie systemu obsługi rejestracji usług medycznych przez dostawcę z opóźnieniem;
- sytuacja rodzinna (choroba).

Kierownik Poradni wyjaśniła, że zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem⁷¹ i sposobem rozliczania nadwykonań w przypadku przekroczenia wykonania świadczeń przez personel podstawowy, każde świadczenie zrealizowane ponad ten limit, opłacane jest przez Stowarzyszenie z kwoty miesięcznego ryczałtu, co powoduje, iż kwota ryczałtu realnie jest zmienna i zależy od liczby wykonanych świadczeń ponad określony limit. Kwota ryczałtu jest często wystarczająca jedynie na pokrycie podstawowych kosztów funkcjonowania placówki⁷².

(akta kontroli str. 633-636)

Od marca 2022 r.⁷³ zmieniono zasady rozliczania świadczeń i wprowadzony został podział na personel podstawowy i dodatkowy⁷⁴. Zgodnie z nim personel podstawowy, w ramach udzielanego ryczałtu, zobowiązany jest do zrealizowania 376 godzin pracy z pacjentem w miesiącu. Przy czym 94 godziny zrealizować muszą terapeuci środowiskowi, a 282 godziny pozostali specjaliści⁷⁵.

Zrealizowanie ww. limitów przez personel podstawowy jest konieczne do złożenia wniosku o wypłatę środków za zrealizowane świadczenia przez personel dodatkowy.

⁶⁹ Dotyczy umowy nr 150008906/04/163/20/23. Na tą kwotę składają się: 90 196,80 zł z 2020 r. oraz 35 831,04 zł z 2021 r.

⁷⁰ Dotyczy umowy nr 150008906/04/0166/0/20/23. Na tą kwotę składają się: 19 814,40 zł z 2020 r. oraz 90 754,08 zł z 2021 r.

⁷¹ Od marca 2022 r.

⁷² Natomiast brak środków np. na przeprowadzenie remontu Ośrodka w Obornikach (o czym szerzej w dalszej części niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

⁷³ Do końca lutego 2022 r. Ośrodki rozliczały się w ramach miesięcznego ryczałtu. Od marca 2022 r. (Zarządzenie nr 29/2022/DSOZ Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z 10 marca 2022 r.) obowiązują dwie jednostki rozliczeniowe: ryczałt miesięczny oraz punkt rozliczeniowy (rozliczenie produktu). Kwotę ryczałtu miesięcznego przeznacza się na pokrycie kosztów infrastruktury, kosztów dojazdu do świadczeniobiorcy, obsługi ośrodka oraz części wynagrodzeń zespołu terapeutycznego proporcjonalną do czasu jaki poświęca na sesje koordynacji, udział w konsyliach oraz superwizjach. Punkt rozliczeniowy służy do określenia wartości produktów rozliczeniowych określonych w katalogu zakresów świadczeń.

⁷⁴ Do lutego 2022 r. obowiązywała realizacja 412 świadczeń w miesiącu w ramach ryczałtu.

⁷⁵ Od lipca 2022 r. rozliczanie personelu podstawowego i dodatkowego odbywa się kwartalnie i wiąże się z realizacją 1128 godzin pracy z pacjentem w kwartale, z czego 282 godzin realizują terapeuci środowiskowi a 846 pozostali specjaliści.

Z kolei zrealizowane przez personel podstawowy świadczenia ponad powyższe limity, pokrywane są przez Ośrodki z przydzielonego miesięcznego ryczałtu, który przeznaczony jest na utrzymanie Ośrodków. Jednocześnie z uwagi na to, że część świadczeń realizowanych przez personel podstawowy może być przez NFZ nieuznana i niespełniony będzie wymóg realizacji konkretnej liczby godzin pracy z pacjentem, personel ten realizuje więcej godzin podstawowych. Takie działanie daje gwarancję wypłaty wynagrodzenia za realizację świadczeń przez personel dodatkowy, ale również powoduje, że świadczenia zrealizowane przez personel podstawowy opłacane są z ryczałtu.

Zdaniem Kierownika Poradni, kontrola i nadzór nad liczbą świadczeń realizowanych w różne dni tygodnia przez jednego specjalistę w zależności od tego czy jest to dzień podstawowy czy dodatkowy wniósł ogrom pracy administracyjnej, a przede wszystkim poczucie niesprawiedliwości i demotywacji, iż (w ramach zatrudnienia większej liczby specjalistów by zwiększyć dostępność do świadczeń) koszty zrealizowanych świadczeń i pracy z pacjentem (zrealizowanych ponad limit w dni „podstawowe”) ponosi świadczeniodawca w ramach ryczałtu, a nie w ramach realnie zrealizowanych świadczeń.

Na przykład w marcu 2022 r. personel podstawowy zrealizował 41 godzin więcej w dni podstawowe, które zostały opłacone przez Ośrodek z ryczałtu.

(akta kontroli str. 677-682)

Kierownik Poradni, wskazała także, że w latach 2020 – 2022 ze wszystkich zrealizowanych świadczeń przez specjalistów w Obornikach nie zostało zaliczonych 542⁷⁶ świadczenia, a w Nowym Tomyślu 359⁷⁷. Łącznie to 907 świadczeń nierozliczonych przez NFZ, a zrealizowane przez kadrę Ośrodków. Z przedłożonych raportów (0742) – Błędy w danych statystycznych sprawozdanych do NFZ (wg daty końca realizacji produktu jednostkowego) wynika, że dotyczyły one m.in. liczby sprawozdanych sesji wykonanych przez psychoterapeutę, która przewyższa liczbę świadczeń możliwych do wykonania w czasie określonym w harmonogramie w tym dniu; przekroczenia limitu wykonanych świadczeń dla danego pacjenta w ramach świadczeniodawcy.

Kierownik Ośrodka wskazała, że nieustannie zwracane są świadczenia do poprawy z wielu miesięcy wstecz przy każdorazowym uruchamianiu „nowej weryfikacji/nowego filtra do sprawdzania poprawności świadczeń”. Dla przykładu podała, że dla wysłanych 9 kwietnia 2021 r. świadczeń (raport statystyczny za marzec 2021 r.), ostatnia ich weryfikacja wykonana była 13 marca 2022 r. W wyniku jej przeprowadzenia, dwa świadczenia (zweryfikowane w 2021 r. jako poprawne) zwrócono jako błędne, czego konsekwencją było wystawienie korekt rachunków.

(akta kontroli str. 633-636, 677-681, 737-804)

Kierownik Poradni wyjaśniła również, że ustalenie stałych kosztów udzielania świadczeń zdrowotnych nie jest możliwe ze względu na bieżące rozliczanie i opłacanie świadczeń przez NFZ, a później wsteczną weryfikację tych świadczeń i nie zaliczanie tych, które już zostały zatwierdzone i rozliczone (opłacone). Powoduje to generowanie korekt raportów statystycznych oraz dodatkowe koszty wynagrodzenia kadry, która zrealizowała świadczenia, a które po kilku miesiącach zostają jednak niezaliczone. Podała, że filtry w systemie sprawdzającym raporty statystyczne zrealizowanych świadczeń NFZ są wprowadzane do systemu kilka miesięcy za późno w stosunku do obowiązujących przepisów wobec czego świadczeniodawca nie ma świadomości popełnianych błędów i nie ma możliwości wprowadzania korekt tych świadczeń na bieżąco.

⁷⁶ Tj. dwa w 2020 r., 536 w 2021 r. oraz cztery w 2022 r. (do 30 września).

⁷⁷ Tj. 331 w 2021 r. oraz 28 w 2022 r. (do 30 września).

(akta kontroli str. 633-636)

Prezes Stowarzyszenia wyjaśniła, że na Ośrodki nie zostały nałożone kary umowne związane z realizacją umów w zakresie opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej, a także w zakresie leczenia uzależnień.

(akta kontroli str. 633-636)

Dostępność Ośrodków w Obornikach i Gostyniu⁷⁸ była ograniczona dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością ruchową. Ośrodek w Obornikach mieścił się na drugim piętrze budynku bez windy i nie było w nim toalety przystosowanej dla tych osób. Z kolei Ośrodek w Gostyniu mieścił się na pierwszym piętrze w budynku także bez windy, natomiast posiadał odpowiednio przystosowaną toaletę. Kwestię dostępności ośrodków dla osób ze szczególnymi potrzebami opisano także dalej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Ośrodek w Nowym Tomyślu umiejscowiony był na parterze i posiadał toalety przystosowane dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi. Stwierdzono natomiast, że gabinety Ośrodka w Nowym Tomyślu nie posiadały oświetlenia dziennego (nie posiadały okien). Kierownik Ośrodka wyjaśniła, że z uwagi na okresowość zawartych umów z NFZ pojawiają się trudności i wątpliwości w podejmowaniu decyzji strategicznych dla Ośrodków, dotyczących np. przeprowadzenia dużych inwestycji czy też modernizacji Ośrodków.

NIK wskazuje, że z uwagi na rodzaj usług świadczonych w Ośrodku w Nowym Tomyślu, zapewnienie pomieszczeń z dostępem do światła dziennego stwarzałoby znacznie lepsze warunki dla prowadzenia terapii dzieci i młodzieży w kryzysie psychicznym.

Na etapie weryfikacji konkursów ofert WOW NFZ kontrolował miejsca udzielania świadczeń i zaakceptował stan budynków, w których mieszczą się Ośrodki.

W wyniku oględzin stwierdzono ponadto, że każdy z Ośrodków dysponował trzema gabinetami, w tym jednym do terapii grupowej. Gabinety wyposażone były w meble biurowe, fotele, sofy, stoliki kawowe, a także zabawki dla dzieci i materiały wykorzystywane w terapii. Gabinety były czyste oraz dawały poczucie intymności. W Ośrodkach znajdowały się poczekalnie dla pacjentów oraz pomieszczenia socjalne.

Natomiast w Ośrodku w Obornikach stwierdzono, że taśmy (paski) antypoślizgowe zastosowane na schodach zewnętrznych do budynku oraz przed samym wejściem do budynku, były uszkodzone, tj. poodklejane i poprzerywane, co negatywnie wpływało na bezpieczeństwo poruszania się pracowników Ośrodka oraz pacjentów. Prezes Stowarzyszenia wyjaśniła, że już kilkakrotnie zwracała się telefonicznie do właściciela budynku z prośbą o ich naprawę/wymianę. W trakcie trwania czynności kontrolnych, tj. 7 grudnia 2022 r. wymieniono taśmy antypoślizgowe na nowe.

(akta kontroli str. 603-620, 695, 707-711, 805)

Pomimo ogólnego dobrego stanu pomieszczeń Ośrodka w Obornikach, wymagały one odświeżenia i doinwestowania. W związku z tym, że najliczniejszą grupą pacjentów korzystających z obu Poradni⁷⁹ stanowili mieszkańcy miasta Oborniki i powiatu obornickiego, Stowarzyszenie zwróciło się do Burmistrza Obornik⁸⁰, z prośbą o wsparcie finansowe, które pozwoliłoby m.in. na przeprowadzenie remontu (w tym recepcji), na zakup sprzętu informatycznego oraz materiałów edukacyjnych.

⁷⁸ Protokół oględzin z 6 grudnia 2022 r. w Obornikach, Protokół oględzin z 30 listopada 2022 r. w Nowym Tomyślu i Protokół oględzin z 23 listopada 2022 r. w Gostyniu.

⁷⁹ Poradnia Leczenia Uzależnień oraz Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży.

⁸⁰ Korespondencja w tej sprawie, pisma z: 25 marca 2021 r., 21 kwietnia 2021 r., 21 października 2021 r., 13 lipca 2022 r. oraz 24 listopada 2022 r.

Do dnia zakończenia kontroli NIK, Stowarzyszenie nie otrzymało z Urzędu Miejskiego w Obornikach żadnej odpowiedzi.

(akta kontroli str. 624-629)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W Ośrodkach w Obornikach i w Gostyniu, wobec istniejących barier architektonicznych (schodów) nie zapewniono dostępności do udzielanych świadczeń osobom z niepełnosprawnością ruchową oraz nie zapewniono w Ośrodku w Obornikach toalety przystosowanej dla takich osób.

W dniu 5 września 2021 r. zaczął obowiązywać art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami⁸¹ nakładający także na podmioty inne niż podmiot publiczny (w tym stowarzyszenia) realizujące zadania finansowane z udziałem środków publicznych obowiązek zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Art. 6 tej ustawy precyzuje zakres minimalnych wymagań służących zapewnieniu tej dostępności (także architektonicznej) poprzez instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń.

Kierownik Ośrodka wskazywała na problemy w podejmowaniu decyzji strategicznych (duże inwestycje, modernizacje budynków) ze względu na okresowość zawartych umów z NFZ.

W trakcie trwania czynności kontrolnych, w listopadzie 2022 r.⁸² do Ośrodka w Gostyniu zakupiono tzw. schodolaz pozwalający pokonywać bariery architektoniczne osobom niepełnosprawnym ruchowo przy pomocy opiekuna, a Kierownik Ośrodków wyjaśniła, że w przypadku wcześniejszego umówienia wizyty osoby niepełnosprawnej istnieje możliwość przewiezienia schodolazu do Ośrodka w Obornikach.

NIK wskazuje, że wymóg dostępności nie został jednak w pełni spełniony w Ośrodku w Obornikach.

(akta kontroli str. 603-620, 695, 707-711, 805)

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o podjęcie działań mających na celu zapewnienie świadczenia usług w budynku dostosowanym do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie

⁸¹ Dz.U. z 2022 r., poz. 2240.

⁸² Umowa kupna-sprzedaży z 26 listopada 2022 r.

z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Poznań, 12 stycznia 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Krzysztof Kowalak
Starszy inspektor kontroli państwowej

p.o. Dyrektor
Karolina Wirszyc-Sitkowska

.....
podpis

.....
podpis